

Onderzoeksrapport: *Waarom Mastodon werkt als communicatie- en participatieplatform voor de Gemeente Amsterdam?*

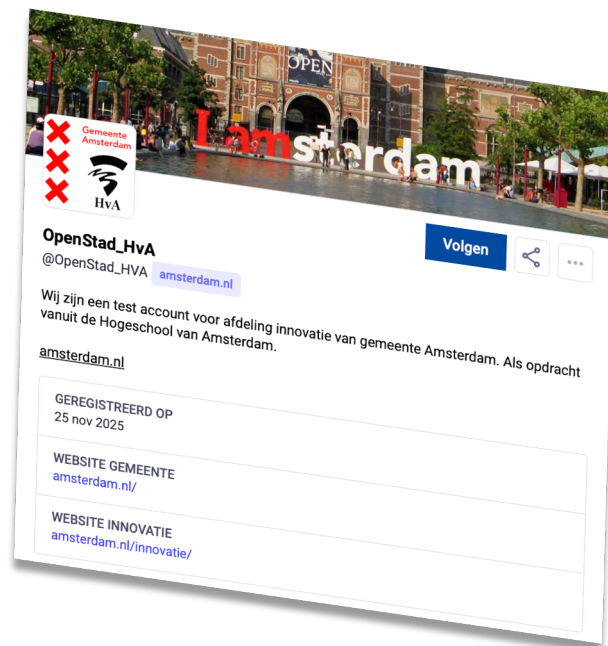

Naam student: Lars – Bahadir - Jegor

Opleiding: Hogeschool van Amsterdam

Opdrachtgever: Gemeente Amsterdam – Afdeling Innovatie

Datum: 18 Dec 2025

Samenvatting

Dit onderzoeksrapport onderzoekt of Mastodon een geschikt communicatieplatform is voor de Gemeente Amsterdam. Aanleiding voor dit onderzoek is de toenemende aandacht voor privacy, transparantie en betrokkenheid van inwoners bij gemeentelijke besluitvorming. Commerciële sociale media, zoals Instagram en Facebook, sluiten niet altijd goed aan bij deze publieke waarden doordat zij werken met advertenties, algoritmes en dataverzameling.

In dit onderzoek is gekeken naar hoe Mastodon kan bijdragen aan open communicatie tussen de gemeente en inwoners. Daarbij is onderzocht of inwoners behoefte hebben aan een online platform waar zij informatie kunnen ontvangen, vragen kunnen stellen, mee kunnen denken en met elkaar in gesprek kunnen gaan over gemeentelijke onderwerpen. Ook is gekeken naar de rol die Mastodon kan spelen binnen de bestaande communicatiestrategie van de gemeente.

De resultaten laten zien dat Mastodon goed aansluit bij de publieke taak van de gemeente. Het platform is privacyvriendelijk, biedt transparante communicatie en stimuleert inhoudelijke interactie. Inwoners krijgen de mogelijkheid om actief te reageren op berichten, deel te nemen aan discussies en betrokken te zijn bij gemeentelijke projecten en innovaties.

Tegelijkertijd laat het onderzoek zien dat Mastodon een beperkter bereik heeft dan commerciële sociale media. Hierdoor zal het platform nooit dezelfde functie vervullen als Instagram of Facebook. Mastodon is daarom vooral geschikt als aanvullend kanaal, naast bestaande middelen zoals de gemeentelijke website, nieuwsbrieven en andere sociale media.

Op basis van dit onderzoek wordt geconcludeerd dat Mastodon waardevol is voor de Gemeente Amsterdam als platform voor dialoog, participatie en transparante communicatie, mits het bewust en doelgericht wordt ingezet binnen een bredere communicatiestrategie.

1. Inleiding

Gemeenten gebruiken sociale media om inwoners te informeren en te betrekken. Veel bekende platforms zijn commercieel en maken gebruik van algoritmes en dataverzameling. Dit past niet altijd goed bij de rol van een overheid.

Mastodon is een sociaal netwerk dat open-source en decentraal is. Dit betekent dat er geen commerciële sturing is en dat privacy centraal staat. De Gemeente Amsterdam gebruikt Mastodon als testomgeving via het account OpenStad_HvA.

Onderzoeksvraag:

Waarom is Mastodon een geschikt platform voor communicatie en participatie van de Gemeente Amsterdam?

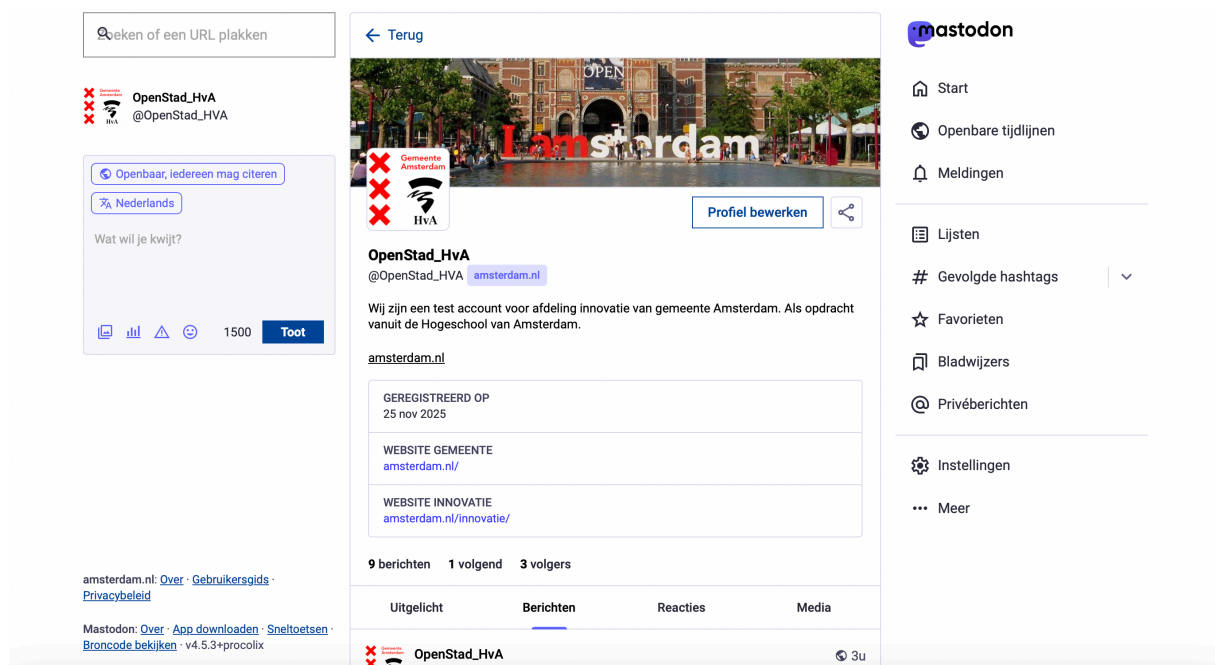
2. Methode

Dit onderzoek is kwalitatief uitgevoerd en bestaat uit:

Analyse van berichten op het Mastodon-account OpenStad_HvA

Bestudering van gemeentelijke innovatie- en communicatiepagina's

Observatie van interactie, hashtags en type berichten

3. Publieke waarden en Mastodon

3.1 Transparantie

Mastodon gebruikt geen algoritmes die bepalen wat mensen wel of niet zien. Alle berichten verschijnen in tijdsvolgorde. Hierdoor is de communicatie duidelijk en eerlijk. Dit past goed bij een gemeente, omdat informatie voor iedereen gelijk zichtbaar is.

3.2 Privacy

Mastodon verzamelt weinig persoonsgegevens. Gebruikers worden niet gevolgd voor advertenties. Dit helpt de gemeente om te voldoen aan de AVG en om het vertrouwen van inwoners te behouden.

Privacyvoordelen van Mastodon voor publieke communicatie

Mastodon is een gedecentraliseerd sociaal mediaplatform dat fundamenteel verschilt van commerciële sociale netwerken zoals Facebook, Instagram en X. Een belangrijk onderscheidend kenmerk is de manier waarop Mastodon omgaat met privacy en persoonsgegevens. In tegenstelling tot commerciële platforms heeft Mastodon geen verdienmodel dat gebaseerd is op advertenties of het verzamelen en verhandelen van gebruikersdata. Hierdoor worden persoonsgegevens niet gebruikt voor profilering of gerichte reclame, wat beter aansluit bij publieke waarden zoals privacybescherming en transparantie.

Daarnaast maakt Mastodon geen gebruik van algoritmes die content selecteren op basis van engagement of gebruikersgedrag. Berichten worden doorgaans chronologisch weergegeven, waardoor gebruikers zelf bepalen welke informatie zij zien. Dit voorkomt dat communicatie van publieke organisaties wordt gefilterd of verdrongen door commerciële of entertainmentgerichte content en vergroot de transparantie van de informatievoorziening.

Een ander belangrijk privacyvoordeel is dat gebruikers en organisaties meer controle hebben over hun eigen data. Gebruikers kiezen zelf op welke server (instance) zij een account aanmaken en hebben de mogelijkheid om hun data te beheren, te verplaatsen of te verwijderen. Voor gemeenten betekent dit dat zij eigenaar blijven van hun communicatie-infrastructuur en beter kunnen bepalen waar data wordt opgeslagen en wie daar toegang toe heeft. Dit sluit aan bij het principe van datasoevereiniteit.

De gedecentraliseerde opzet van Mastodon verkleint bovendien het risico op grootschalige datalekken. Omdat er geen centrale database is waarin alle gebruikersdata wordt opgeslagen, is de impact van beveiligingsincidenten beperkter dan bij gecentraliseerde platforms. Gemeenten kunnen hierdoor zelf verantwoordelijkheid nemen voor het beheer en de beveiliging van hun eigen server.

Verder is Mastodon open source software. De broncode is openbaar en kan worden gecontroleerd door ontwikkelaars en onafhankelijke partijen. Dit draagt bij aan transparantie over de werking van het platform en verkleint de kans op verborgen dataverzameling. Voor publieke organisaties is deze openheid van belang om verantwoording af te leggen over het gebruik van digitale middelen.

Tot slot biedt Mastodon uitgebreide privacy-instellingen op berichtniveau. Gebruikers kunnen per bericht bepalen wie het bericht kan zien, zoals het brede publiek, alleen volgers of een specifieke groep. Dit maakt het mogelijk om gevoelige onderwerpen gecontroleerd te bespreken en vergroot het gevoel van veiligheid bij gebruikers.

Samenvattend biedt Mastodon aanzienlijke privacyvoordelen doordat het geen commerciële dataverzameling toepast, geen sturende algoritmes gebruikt, gebruikers meer controle geeft over hun data en werkt met een open en gedecentraliseerde infrastructuur. Deze kenmerken maken het platform geschikt voor publieke organisaties die waarde hechten aan privacy, transparantie en verantwoord datagebruik.

Vergelijking met commerciële sociale media

Uit vergelijkend onderzoek blijkt dat Mastodon fundamenteel verschilt van commerciële sociale media zoals Facebook en Instagram. Waar deze platforms centraal worden aangestuurd door grote bedrijven en gebruikmaken van algoritmes en dataverzameling, werkt Mastodon op basis van een gedecentraliseerde structuur met onafhankelijke servers (instances). Hierdoor is het platform minder afhankelijk van commerciële belangen en veranderingen in eigenaarschap (Adriana Lacy Consulting, 2025).

Mastodon stelt privacy en gebruikerscontrole centraal. Gebruikers hebben meer zeggenschap over hun data en er is geen sprake van gerichte advertenties of dataverkoop. Dit draagt bij aan transparantie en vertrouwen, wat goed aansluit bij de publieke waarden van een gemeente.

Tegelijkertijd heeft Mastodon een beperkter bereik dan traditionele sociale media. Onderzoek laat zien dat hoewel er interesse is in het platform, slechts een klein deel van gebruikers daadwerkelijk overstapt. Hierdoor zal Mastodon waarschijnlijk nooit dezelfde schaal bereiken als platforms zoals Instagram of Facebook (Adriana Lacy Consulting, 2025).

Voor gemeenten betekent dit dat Mastodon niet geschikt is als vervanging van bestaande sociale media, maar wel waardevol kan zijn als aanvullend platform voor inhoudelijke communicatie, participatie en dialoog met inwoners.

4. Burgerparticipatie

4.1 Vragen stellen aan inwoners

Het account OpenStad_HvA stelt regelmatig vragen aan inwoners, zoals:

- * Waar moet de afdeling Innovatie meer aandacht aan besteden?
- * Hoe denken inwoners over het gebruik van AI?

Deze vragen nodigen inwoners uit om mee te denken en hun mening te delen. Hierdoor ontstaat een gesprek in plaats van alleen eenrichtingsverkeer.

4.2 Gebruik van hashtags

Hashtags zoals ****#VragenNaarJullie**** en ****#Stadsdeel**** maken het makkelijk voor inwoners om berichten te volgen die voor hen relevant zijn. Dit verlaagt de drempel om mee te doen.

The screenshot displays the Mastodon web interface. On the left, there's a search bar and a post composition area for the user 'OpenStad_HVA'. The main content area shows a list of followed hashtags under the heading '← Gevolgde hashtags'. Each entry includes the hashtag name, the number of people followed in the last 2 days, and a blue 'Ontvolgen' button. The right sidebar contains the Mastodon logo and a navigation menu with options like 'Start', 'Openbare tijdslijnen', 'Meldingen', 'Lijsten', 'Gevolgde hashtags', 'Favorieten', 'Bladwijzers', 'Privéberichten', 'Instellingen', and 'Meer'.

Hashtag	Aantal personen in de afgelopen 2 dagen	Actie
#VragenNaarJullie	1 persoon	Ontvolgen
#KennisdelingInnovatie	1 persoon	Ontvolgen
#SpotlightVanDeWeek	1 persoon	Ontvolgen
#havengebied	0 mensen	Ontvolgen
#nieuwwest	0 mensen	Ontvolgen
#west	0 mensen	Ontvolgen
#zuidoost	0 mensen	Ontvolgen
#Zuid	1 persoon	Ontvolgen
#Oost	0 mensen	Ontvolgen
#Centrum	1 persoon	Ontvolgen

Het nut van hashtagpagina's op Mastodon

Hashtags spelen een centrale rol binnen Mastodon en vormen een belangrijk mechanisme voor het organiseren en vinden van content. In tegenstelling tot veel commerciële sociale media zijn hashtags op Mastodon niet slechts een aanvullend hulpmiddel, maar een primaire manier waarop gebruikers informatie ontdekken en volgen. Elke hashtag heeft een eigen overzichtspagina waarop alle openbare berichten met die hashtag chronologisch worden weergegeven.

Een belangrijk voordeel van hashtagpagina's is dat zij gebruikers in staat stellen om onderwerpen te volgen zonder dat zij specifieke accounts hoeven te volgen. Gebruikers kunnen zich abonneren op hashtags die aansluiten bij hun interesses, zoals lokale politiek, duurzaamheid of gemeentelijke dienstverlening. Hierdoor ontstaat een thematisch georganiseerde informatiestroom die niet afhankelijk is van populariteit of algoritmische selectie.

Voor publieke organisaties, zoals gemeenten, maken hashtagpagina's het mogelijk om communicatie doelgericht en vindbaar aan te bieden. Door consistente en herkenbare hashtags te gebruiken (bijvoorbeeld #Amsterdam, #GemeenteAmsterdam of #Meedenken), kan relevante informatie eenvoudig worden teruggevonden door inwoners die deze onderwerpen volgen. Dit vergroot de zichtbaarheid van gemeentelijke communicatie zonder dat daarvoor betaalde promotie nodig is.

Daarnaast bevorderen hashtagpagina's inhoudelijke interactie en dialoog. Omdat berichten met dezelfde hashtag bij elkaar worden geplaatst, ontstaat er een overzichtelijk gesprek rondom een specifiek thema. Gebruikers zien niet alleen berichten van de gemeente, maar ook reacties, vragen en bijdragen van andere inwoners. Dit draagt bij aan een meer gelijkwaardige en open vorm van communicatie, waarbij de gemeente onderdeel is van het gesprek in plaats van een zender die alleen informatie verspreidt.

Een ander voordeel is de transparantie van het systeem. Hashtagpagina's tonen berichten in chronologische volgorde en zonder filtering op basis van engagement. Hierdoor is het duidelijk welke informatie wanneer is geplaatst en wordt geen content bevoordeeld of verborgen door algoritmes. Dit sluit aan bij publieke waarden zoals openheid en gelijke toegang tot informatie.

Tot slot ondersteunen hashtagpagina's de decentrale structuur van Mastodon. Hashtags werken platformbreed en overstijgen individuele servers. Dit betekent dat berichten met dezelfde hashtag zichtbaar zijn voor gebruikers op verschillende Mastodon-servers, waardoor communicatie van publieke organisaties een groter bereik kan krijgen binnen het bredere Fediverse, zonder centrale controle of dataverzameling.

Samenvattend zijn hashtagpagina's op Mastodon een krachtig middel om content te structureren, vindbaar te maken en interactie te stimuleren. Ze ondersteunen thematische communicatie, vergroten transparantie en maken het mogelijk voor publieke organisaties om laagdrempelig en doelgericht in gesprek te gaan met inwoners.

5. Lokale informatievoorziening

Op Mastodon deelt de gemeente praktische informatie, zoals:

- * Wegwerkzaamheden per stadsdeel
- * Projecten in specifieke buurten
- * Omleidingen en werkzaamheden

Door deze informatie lokaal en duidelijk te delen, weten inwoners beter wat er in hun buurt gebeurt.

Toelichting op de post “Werkzaamheden”

De post “Werkzaamheden” wordt gebruikt om inzicht te geven in wat er binnen het project concreet wordt uitgevoerd. In deze post worden de belangrijkste taken en activiteiten beschreven die nodig zijn om het projectdoel te behalen. Dit helpt zowel de opdrachtgever als betrokken stakeholders om te begrijpen welke stappen worden gezet en wat zij van het project kunnen verwachten.

Binnen dit project richten de werkzaamheden zich onder andere op het betrekken van gebruikers, het verzamelen van feedback, het analyseren van behoeften en het uitwerken van een concept en mock-up. Door deze werkzaamheden duidelijk te benoemen, wordt transparant gemaakt hoe het project wordt aangepakt en hoe de resultaten tot stand komen.

6. Innovatie en kennisdeling

6.1 Innovatie uitleggen

De gemeente gebruikt Mastodon om innovaties uit te leggen, zoals:

- * De visie van Amsterdam op AI
- * Projecten zoals *Stad als Dataruimte*
- * Samenwerkingen met onderwijs en bedrijven

Door deze onderwerpen simpel uit te leggen, worden ze begrijpelijk voor een brede doelgroep.

6.2 Leren en testen

Omdat OpenStad_HvA een testaccount is, kan de gemeente experimenteren met verschillende soorten berichten. Dit helpt om te leren wat wel en niet werkt in de communicatie met inwoners.

Toelichting op de innovatiepost “Ask Me Anything – Team Innovatie”

Deze innovatiepost is bedoeld om laagdrempelig contact tussen inwoners en het Team Innovatie van de gemeente Amsterdam te stimuleren. Door middel van een “Ask Me Anything” (AMA) nodigt de gemeente inwoners expliciet uit om vragen te stellen over innovatie, beleid en lopende projecten. Dit verlaagt de drempel om in gesprek te gaan en moedigt actieve participatie aan in plaats van eenzijdige informatieverstrekking.

De post laat zien hoe Mastodon kan worden ingezet als interactief communicatiekanaal, waarbij luisteren en reageren centraal staan. Inwoners krijgen de ruimte om hun vragen vooraf of tijdens een live moment te stellen, terwijl de gemeente transparant laat zien waar zij mee bezig is. Hiermee sluit de post aan bij publieke waarden zoals openheid, toegankelijkheid en betrokkenheid.

Daarnaast dient deze innovatiepost als experiment om te onderzoeken of inwoners behoefte hebben aan directe, niet-gefilterde interactie met de gemeente via een federaal platform, los van commerciële algoritmes.

7. Resultaten

Uit de analyse blijkt dat Mastodon een geschikt platform is voor de gemeente, maar met een andere rol dan commerciële sociale media zoals Instagram of Facebook. Mastodon werkt goed voor de gemeente omdat het aansluit bij publieke waarden en andere doelen heeft dan bereik en populariteit.

Ten eerste is Mastodon privacyvriendelijk. Gebruikersdata wordt niet gebruikt voor advertenties en er zijn geen commerciële algoritmes. Dit past goed bij de verantwoordelijkheid van een gemeente om zorgvuldig om te gaan met persoonsgegevens van inwoners.

Daarnaast verloopt communicatie op Mastodon transparant. Berichten worden in chronologische volgorde getoond en niet gefilterd door een algoritme. Hierdoor is voor inwoners duidelijk wat de gemeente communiceert en waarom zij bepaalde informatie zien.

Ook biedt Mastodon ruimte voor actieve betrokkenheid van inwoners. Inwoners kunnen reageren, vragen stellen en deelnemen aan discussies, bijvoorbeeld rondom beleid, projecten of innovaties. Dit stimuleert meedenken en dialoog in plaats van alleen zenden.

Verder staat lokale en inhoudelijke informatie centraal. Doordat Mastodon werkt met hashtags en lokale netwerken, is informatie beter vindbaar voor inwoners die specifiek geïnteresseerd zijn in onderwerpen zoals hun wijk, projecten of gemeentelijke diensten.

Tot slot houdt de gemeente controle over haar communicatie. De gemeente is niet afhankelijk van commerciële partijen en kan zelf bepalen hoe het platform wordt ingezet, gemodereerd en beheerd.

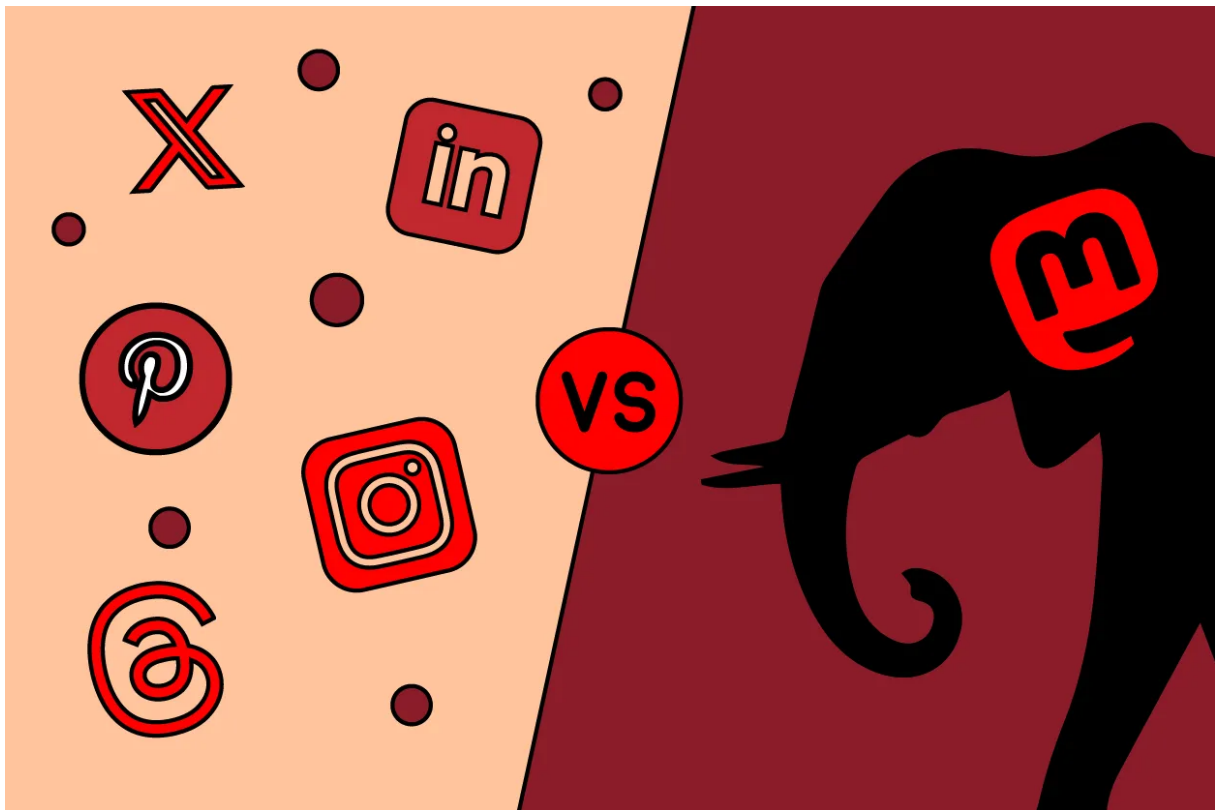
8. Discussie

Ondanks de voordelen heeft Mastodon ook beperkingen. Het platform heeft een kleiner bereik dan grote commerciële platforms zoals Instagram. Dit betekent dat Mastodon nooit hetzelfde aantal inwoners zal bereiken en ook niet bedoeld is om dat te doen.

Instagram is vooral gericht op visuele content, entertainment en een groot publiek. Mastodon richt zich meer op inhoud, gesprek en gemeenschap. Hierdoor vervult Mastodon een andere functie binnen de communicatiestrategie van de gemeente.

Dit betekent dat Mastodon niet geschikt is als vervanging van bestaande kanalen, maar juist als aanvulling. Om zoveel mogelijk inwoners te bereiken, blijft het nodig om meerdere communicatiekanalen te gebruiken, zoals de gemeentelijke website, nieuwsbrieven en andere sociale media.

Het gebruik van Mastodon vraagt daarnaast om actieve inzet van de gemeente, zoals reageren op vragen, modereren van gesprekken en het duidelijk communiceren van doelen. Zonder deze inzet verliest het platform zijn toegevoegde waarde.

9. Conclusie

Mastodon is een geschikt platform voor de Gemeente Amsterdam, maar niet bedoeld om commerciële sociale media zoals Instagram te vervangen. Het platform sluit goed aan bij publieke waarden zoals privacy, transparantie en participatie.

De ervaringen met OpenStad_HvA laten zien dat Mastodon vooral waardevol is als aanvullend communicatiekanaal. Het biedt ruimte voor inhoudelijke gesprekken, betrokkenheid van inwoners en directe interactie met de gemeente.

Door Mastodon bewust en naast andere kanalen in te zetten, kan de gemeente bijdragen aan open communicatie en inwoners actief betrekken bij beleid en innovatie, zonder afhankelijk te zijn van commerciële platformen.

Referenties

Gemeente Amsterdam. (z.d.). Innovatie.

<https://www.amsterdam.nl/innovatie/>

Mastodon. (z.d.). Over Mastodon.

<https://joinmastodon.org/>